

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

JUNIE 2017

REKENINGKUNDE MERKRIGLYNE

ALGEMENE REËLS:

1. Ken volpunte toe vir die korrekte finale antwoord. Indien die antwoord verkeerd is merk die bewerkings. Ken die bewerkingspunte toe indien 'n bewerkingsbedrag/syfer as finale antwoord gegee word.
2. "Metode" punte word as volg aangedui:
 - In berekeninge en finale totale moet ten minste een deel korrek wees om 'n punt te verdien.
 - In gevalle waar die antwoorde van die vorige vrae gebruik moet word, kontroleer of die bedrag reg oorgedra is.
 - Ignoreer hakies op state, maar kontroleer die bewerking voordat punte toegeken word.
3. Waar gepeenaliseer word, kan die punte vir daardie afdeling nie 'n negatief wees nie. (vreemde items)
4. Vir vrae waar verduidelikings en kommentaar gevra word, kan deelpunte toegeken word. 'n Goeie verduideliking sal gewoonlik die korrekte antwoord gee en dit verduidelik. Wees bedag op ander bewoording wat dieselfde antwoord kan wees. Hierdie merkriglyne gee sekere verduidelikings – dit is nie voldoende/volledig nie. Lees die kandidaat se antwoord en gee krediet vir die regte vertolking.
5. Waar geskikte/aanvaarbare afkortings gebruik word, aanvaar dit.
6. Van onderwysers word verwag om deur die hele vraestel te werk en redelike aanpassings te maak, terwyl u binne die raamwerk van die puntetoekenning bly.

Hierdie merkriglyne bestaan uit 13 bladsye.

VRAAG 1 VERSOENINGS

1.1 WAAR OF ONWAAR

1.1.1	Waar ✓
1.1.2	Onwaar ✓
1.1.3	Onwaar ✓
1.1.4	Waar ✓

4

1.2 BANKVERSOENING

1.2.1

INSKRYWINGS VIR DIE KOJ			INSKRYWINGS VIR DIE KBJ		
BESONDERHEDE VAN DIVERSE		BEDRAG	BESONDERHEDE VAN DIVERSE		BEDRAG
Totaal	a/b	31 790	Totaal	a/b	22 500
Onttrekkings ✓		1 500 ✓	Versekering ✓		635 ✓
Handelsvoorraad ✓		1 260 ✓	Debiteurekontrole ✓		1 220 ✓
Huur inkomste ✓		5 600 ✓	Rente op oortrekking ✓		170 ✓
			Bankkoste ✓		355 ✓

14

1.2.2 BANKVERSOENINGSTAAT OP 31 MAART 2017

	Debiet	Krediet
Kt saldo volgens bankstaat		3 700 ✓
Kt uitstaande deposito		14 820 ✓
Dt uitstaande tjeks	Nr. 774	9 820 ✓✓
	Nr. 816	3 180 ✓
	Nr. 862	2 750 ✓
Kt bedrag verkeerdelik gedebiteer		2 800 ✓
Dt saldo volgens Bankrekening	5 570 ☑	
	21 320	☑ 21 320

*Beide totale

9

1.2.3 Waarom sal jy as interne ouditeur, bekommerd wees oor die manier hoe Siba haar pligte uitvoer? Verskaf TWEE redes.

Enige TWEE geldige punte ✓✓ ✓✓

- Siba is verantwoordelike vir te veel take wat met mekaar verband hou, met té min of geen toesig oor haar. Sy kan nalatig wees in die uitvoering van haar pligte.
- Siba deponeer nie gelde op 'n gereelde basis nie – dit kan aanleiding gee dat sy kontant vir persoonlike gebruik neem en eers later terugsit om gedeponeer te word.
- Siba kan in die versoeking kom om by bedrog/diefstal betrokke te raak omdat daar nie toesig is nie.

4

1.2.4 Gee 'n oplossing vir die bekommernisse wat jy identifiseer het.

Enige EEN oplossing ✓✓

Implementeer verdeling van pligte / maak voorsiening vir toesighouding (lyn-bestuurders) om te monitor of werk gedoen is / doen navraag oor transaksies met die bank ("sms") / maak gebruik van 'n stelsel waar sekere belangrike transaksies gemagtig moet word.

2

1.3 KREDITEUREVERSOENING

	VERANDERINGE IN DIE KREDITEURE- GROOTBOEK	VERANDERINGE IN DIE REKENING- STAAT SALDO
SALDO	16 200	22 980
A	+ 420 ✓✓	
B		+ 2 700 ✓✓
C	+ 1 880 ✓✓ (940 + 940) 1 punt elk	
D		- 2 180 ✓✓
E		- 5 000 ✓✓
	18 500 ☑*	18 500 ☑*

Een deel korrek

12

V1	45	
----	----	--

VRAAG 2 VOORRAADWAARDASIE

2.1 Bereken die waarde van die slotvoorraad van Samsun kameras vir die ses maande geëindig 31 Maart 2017.

$$(15 - 8) : 7 \checkmark \times 3\,200 \checkmark = 22\,400 \checkmark^*$$

$$(23 - 14) : 9 \checkmark \times 3\,680 \checkmark = 33\,120 \checkmark^*$$

TOTAAL : 55 520 * een deel korrek

7

2.2 Bereken die persentasie brutowins verdien op Nokin kameras.

$$\frac{105\,280 \checkmark - (44\,000 \checkmark + 67\,200 \checkmark - 45\,400 \checkmark)}{65\,800 \checkmark \text{ sien bo}} \times 100 = 60\% \checkmark \text{ een deel korrek}$$

39 480 vier punte
65 800 drie punte

6

2.3 Bereken die waarde van slotvoorraad vir leersakke vir die ses maande geëindig 31 Maart 2017.

$$(30 + 65 - 68) = 27 \checkmark \checkmark \text{ een deel korrek}$$

$$25 \times 720 = 18\,000 \checkmark$$

$$2 \checkmark \times 675 \checkmark = 1\,350 \checkmark \quad \text{Totaal: } 19\,350 \checkmark \text{ een deel korrek}$$

7

2.4 Lewer kommentaar oor die tydperk van voorraad voorhande vir leersakke. Haal syfers aan.

Kommentaar syfers

Die tydperk vir voorraad voorhande het vermeerder van 148 dae tot 157 dae.

Dit is 'n aanduiding dat leersakke nie vinnig genoeg verkoop nie.

Goedere bly in voorraad vir amper die ½ van die jaar.

Gelukkig is leersakke sterk en het 'n lang raklewe.

4

2.5 Tim wil die verkope van leersakke vermeerder. Watter advies sal jy hom gee? Noem EEN punt.

EEN Geldige punt

Adverteer saam met kameras en ander bykomstighede.

Verlaag die winsopslagpersentasie of die verkoopprijs.

Koop voorrade in kleiner hoeveelhede en meer gereeld aan (soos nodig).

Laat bestellings ontvang dien as basis vir verkope.

2

2.6 BESTUUR VAN VOORRADE

2.6.1 Watter besluit het Erna oor die verkoopprys van drukkers geneem?

Enige EEN besluit ✓ Syfers ✓

- Hy het die winsopslag van 50% tot 75% vermeerder.
- Hy het die verkoopprys van R1 875 tot R2 625 / met R750 / (met 40%) vermeerder.

2

Hoe het die besluit die besigheid geraak? Noem TWEE punte.

Enige TWEE punte ✓ ✓ Syfers ✓ ✓

- Brutowins vermeerder van R288 750 tot R337 500 / met R48 750 (met 16,8%).
- Omsetsnelheid van voorraad verminder van 7,1 tot 6,0 keer.
- Verkope van drukkers verminder van 462 tot 300 eenhede (met 36,1%).

4

2.6.2 Was dit 'n goeie idee van Erna om na 'n goedkoper verskaffer van faksmasjiene te verander?

JA/NEE: Nee ✓

Verduidelik EEN punt.

Enige geldige punt ✓ Syfers ✓

- Die brutowins verminder van R162 800 tot R106 760 /met R56 040 (met 34,4%).
- Die terugsendings vermeerder van 0 tot 66 eenhede (n aanduiding dat kliënte nie tevrede is met die kwaliteit van die produk nie).
- Die goedkoper prys van R476 het nie die getal eenhede verkoop (785), geraak nie, of die omsetsnelheid van voorraad wat konstant gebly het op 5,0 keer (faksmasjiene blyk nie gewild onder kliënte te wees nie).

3

V2	35	
----	----	--

VRAAG 3 BEGRIPPE EN INKOMSTESTAAT

3.1 BEGRIPPE

3.1.1	C ✓
3.1.2	A ✓
3.1.3	D ✓
3.1.4	B ✓

4

3.2 INKOMSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG 28 FEBRUARIE 2017

	Verkope	1 560 000 ✓ – 1 920 ✓ + 2 400 ✓	1 560 480 ☒ *
	Koste van verkope	975 000 ✓ + 1 500 ✓	(976 500) ☒ *
8	Brutowins		583 980 ☒ *
	Ander inkomste		334 500
	Foosie inkomste	241 520 ✓ + 180 ✓	241 700 ✓
	Voorsiening vir oninbare skulde-aansuiwering	7 082 + 4 732	2 350 ☒ ☒ *
	Huur inkomste	82 650 ✓ + 7 800 ✓✓	90 450 ☒
10	Bruto inkomste		918 480 ☒ *
	Bedryfsuitgawes		(808 480)
	Waardevermindering		24 200 ✓
	Direkteursfoosie	441 180 ✓ + 10 260 ✓✓	451 440 ☒ *
	Salarisse en lone		216 000 ✓
	Versekering	20 200 ✓ + 1 800 ✓✓	22 000 ☒ *
	Bankkoste	10 820 ✓ + 1 280 ✓	12 100 ✓
	Advertensies	12 400 ✓ – 3 400 ✓✓	9 000 ☒ *
	Verbruiksgoedere	32 620 ✓ - 3 220 ✓	29 400 ✓
	Handelsvoorraadtekort	123 900 – 123 700	200 ☒ ☒ *
	Ouditeursfoosie		21 980 ✓
	Diverse uitgawes		22 160 ✓
25	Bedryfswins		110 000 ☒ *
	Rente uitgawe	(470 ✓ + 39 330 ✓✓)	(39 800) ☒ *
	Netto wins voor belasting		70 200 ✓
	Inkomstebelasting	NWvB x 30%	(21 060) ☒ ☒
8	Netto wins na belasting		49 140 ☒ *

51

* bewerking, een deel korrek

V3	55	
----	----	--

VRAAG 4 BALANSSTAAT EN NOTAS

4.1 BEGRIPPE

4.1.1	Opbrengs op aandeelhoudersbelang ✓
4.1.2	Hefboomfinansiering ✓
4.1.3	Likiditeit ✓
4.1.4	Solvabiliteit ✓

4

4.2.1 GEWONE AANDELEKAPITAAL

570 000 ✓✓	Beginsaldo sien berekening van onder	3 412 000 ☑
130 000 ✓	Aandele uitgereik teen R6,60 elk	858 000 ✓
(75 000) ✓	Aandele teruggekoop (GAP: 6,10 ✓✓)	(457 500) ☑*
625 000 ☑*	Eindsaldo	3 812 500 ✓

11

*een deel korrek

BEHOUE INKOMSTE

Beginsaldo sien bewerking werk van onder af	206 720 ☑
Nettowins na belasting (261 120 x ⁶⁸ / ₃₂)	554 880 ✓☑*
Fondse gebruik om aandele terug te koop (75 000 ✓ x 0,90 ☑) R7,00 – GAP bo	(67 500) ☑*
Gewone aandele dividende	(256 600)
Interim dividende (570 000 ✓ x 18 sent ✓)	102 600 ☑*
Finale dividende (700 000 ✓ x 22 sent ✓)	154 000 ☑*
Eindsaldo (625 000 ✓ x 6,80 ✓) – 3 812 500 ✓ 4 250 000	437 500 ☑*

16

*een deel korrek

4.2.2 BALANSSTAAT OP 28 FEBRUARIE 2017

	NIE-BEDRYFSBATES	TB - BB	4 857 700	☒
	• Vaste bates (drawaarde)		4 607 700	✓
	• Vaste deposito	balanserende syfer	250 000	☒
	BEDRYFSBATES	BL x 1,5	726 900	☒
	• Voorrade	balanserende syfer	489 400	☒
	• Handels- en ander ontvangbare bedrae		234 000	✓
	• Kontant en kontant ekwivalente		3 500	✓
10	TOTALE BATES	TB + L	5 584 600	☒
	EKWITEIT EN LASTE			
	AANDEELHOUERSBELANG		4 250 000	☒ *
	• Gewone aandelekapitaal		3 812 500	✓
	• Behoue inkomste	Sien 4.2.1	437 500	☒
	NIE-BEDRYFSLASTE		850 000	
	• Lening: Mani Bank	AB x 0,2	850 000	☒
	BEDRYFSLASTE		484 600	☒ *
	• Handels- en ander betaalbare bedrae		167 000	✓
	• Aandeelhouders vir dividende	Sien 4.2.1	154 000	☒
	• SAID: Inkomstebelasting (261 120 ✓ – 250 000 ✓)		11 120	☒ *
	• Korttermynlening		90 000	✓
	• Oortrokke bank		62 480	✓
14	TOTALE EKWITEIT EN LASTE		5 584 600	☒ *

24

*een deel korrek

V4	55	
----	----	--

VRAAG 5 KONTANTVLOEISTAAT, VERTOLKING EN OUDITVERSLAE

5.1.1 KONTANT DEUR BEDRYWIGHEDA VOORTGEBRING

Netto wins voor belasting		995 800
Aansuiwerings vir:		
Waardevermindering		135 700 ✓
Rente uitgawe		76 500 ✓
		1 208 000 ☑#
Kontantgevolge van veranderings in bedryfskapitaal		11 600 ☑#
Verandering in Voorrade (174 000 – 112 000)		62 000 ✓✓*
Verandering in Debiteure (100 200 – 131 200)		(31 000) ✓✓*
Verandering in Krediteure (221 000 – 201 600)		(19 400) ✓✓*
Kontant deur bedrywighede voortgebring		1 219 600 ☑#

11

*1 punt vir bedrag en 1 punt vir die korrekte gebruik van hakkies # bewerking, een deel korrek

5.1.2 Inkomstebelasting betaal

 een deel korrek
 $- 9\,400 + 298\,700 - 17\,300 = 272\,000$

4

Dividende betaal

 een deel korrek
 $86\,400 + 239\,100 - 138\,600 = 186\,900$

4

5.1.3 UITTREKSEL VAN KONTANTVLOEISTAAT

	BELEGGINGSAKTIVITEITE	(942 700)	☒ *	
	Aankoop van vaste bates 2 688 000 ✓ – (3 450 000 ✓ + 214 300 ✓ + 135 700 ✓)	(1 112 000)	☒ *	
	Opbrengs uit verkoop van toerusting	214 300	✓	
9	Verandering in belegging (125 000 – 170 000)	(45 000)	✓✓	
	FINANSIËRINGSAKTIVITEITE	575 000	☒ *	
	Opbrengs van aandele uitgereik (2 569 000 ✓ + 160 000 ✓✓ – 2 304 000 ✓)	425 000	☒ *	
	Fondse aangewend vir terugkoop van aandele	(200 000)	✓	
9	Verandering in lening (800 000 – 450 000)	350 000	✓✓	
	NETTO VERANDERING IN KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE	316 500	☒ *	
	Kontant en kontantekwivalente (beginsaldo) 51 600 – 3 600	(48 000)	☒ *	
4	Kontant en kontantekwivalente (eindsaldo)	268 500	✓	22

* berekening een deel korrek,
Bedrag slegs korrek indien die hakkies korrek gebruik is

5.2 FOXX BPK EN WOLFE BPK

5.2.1 Identifiseer die maatskappy wie se bedryfskapitaal meer effektief bestuur word. Verwys na TWEE finansiële aanwysers van albei maatskappye om jou keuse te staaf.

Maatskappy : Foxx Bpk ✓

Vergelyking van TWEE finansiële aanwysers ✓✓ ✓✓

1. Vuurproefverhouding (Wolfe 0,7 : 1; Foxx 1,1 : 1) wys dat Wolfe se bedryfsbates hoog is as gevolg van te veel voorraad (ophoping van voorraad)
2. Wolfe se tydperk van voorraad voorhande is ook hoog op 98 dae (Foxx 35 dae) wat aandui dat hulle verkope nie effektief is nie. Verkope is laag.

Let wel: Moet nie bedryfsverhouding aanvaar nie

5

5.2.2 Lewer kommentaar oor die dividende betalings-beleid van elke maatskappy. Verduidelik die beleid wat gebruik was en haal syfers vir elkeen aan.

Foxx ✓✓ en Wolfe ✓✓

Foxx betaal 95% (494/520) van die VPA aan aandeelhouders - DPA.
Slegs 5% word deur die maatskappy teruggehou.

Wolfe betaal 50% (325/650) van die VPA aan aandeelhouders - DPA.
50% van wins word deur die maatskappye teruggehou vir toekomstige groei.

4

5.2.3

Lewer kommentaar oor die besluite, rakende die gebruik van lenings, vir elke maatskappy. Verwys na TWEE finansiële aanwysers vir elke maatskappy.

Foxx: finansiële aanwysers ✓✓ syfers ✓
Wolfe: finansiële aanwysers ✓✓ syfers ✓

Wolfe is laag gerat. Skuld/ekwiteit is 0,1 : 1. Opbrengs op kapitaal aangewend wys maatskappy is negatief gerat (6% in vergelyking met rente op lening van 12%)

Dit is dus goed dat die maatskappy verkies om meer eie kapitaal te gebruik omdat geleende kapitaal baie duurder sou wees.

Foxx is hoog gerat. Skuld/ekwiteit 0,8 : 1. Opbrengs op kapitaal aangewend: (17%) wys dat die maatskappy positief gerat is want die opbrengs is hoër as die rentekoers (12%).

6

5.2.4

Verduidelik hoe voornemende beleggers sal reageer op die aandeleprys van elke maatskappy. Haal syfers aan om jou antwoord te staaf.

Vergelyk netto-batewaarde en Markprys van elke maatskappy ✓ ✓
Kommentaar oor voornemende beleggers ✓✓

Foxx het 'n hoër netto-batewaarde as Wolfe (945 sent / 530 sent).
Wolfe se markprys (710 sent) is beter as hul NBW.
Foxx se markprys (776 sent) is laer as hul NBW.

Voornemende beleggers sal meer geïnteresseerd wees in Wolfe omdat die markprys 'n aanduiding is van vertroue wat beleggers in die maatskappy het.

4

5.2.5

ouditeurverslag

• **Noem die tipe verslag deur elke maatskappy ontvang.**

FOXX: Ongekwalifiseerde verslag ✓

WOLFE: Weerhouding van mening ✓

2

• **Verduidelik hoe bogenoemde verslae sy besluit om in watter maatskappy, sy geld te belê, sal beïnvloed.**

Goeie verduideliking ✓✓✓ bevredigende verduideliking ✓✓ swak ✓

Eastward behoort bekommerd te wees oor Wolfe wie se ouditeursverslag 'n negatiewe beeld van die maatskappy skep.

Die eksterne ouditeur is nie tevrede met die interne beheer nie. Dit weerspieël baie probleme met bestuur en beheer. Basiese prosesse word nie gehandhaaf nie. Dit kan aanleiding gee tot 'n afname in die aandeleprys.

3

V5	65	
----	----	--

VRAAG 6 VASTE BATES EN BTW

6.1 VASTE BATES

6.1.1 Verduidelik hoe die bateregister die interne ouditeur sal help in die uitvoering van sy pligte.

EEN geldige verduideliking ✓✓

- Dit help om die waarde van individuele bates te verifieer.
- Dit wys die beheer oor bates rakende vervangings, afskrywings en beleid van waardevermindering.
- Dit gee 'n uiteensetting van die totale bates soos aangedui in die algemene grootboek.
- Dit weerspieël hoe die interne beheer proses gebruik, gehandhaaf en in stand gehou word.

2

6.1.2

ALGEMENE GROOTBOEK VAN ELIJAH HANDELAARS BATEVERKOPE REKENING

2016 Des	1	Toerusting 420 000 – 290 000		130 000 ✓✓	2016 Des	1	Opgehoopte waardevermindering op toerusting ✓		63 375 ☑
		420 000 – 290 000					48 750 ✓ + 14 625 ✓✓		
							Debiteurekontrolle ✓		50 000 ✓
							Verlies met verkoop van bate ✓		16 625 ✓
				130 000					130 000

11

6.1.3

	BEWERKINGS	ANTWOORD
(i)	2 165 000 – 625 000	1 540 000 ✓✓
(ii)	825 000 – 528 000	297 000 ✓✓
(iii)	528 000 ✓ x 20% ✓ = 105 600 ☑ 300 000 ✓ x 20% x ⁸ / ₁₂ ✓ = 40 000 ☑	145 600 ☑
(iv)	528 000 ✓ + 300 000 ✓ – 145 600 ☑	682 400 ☑
(v)	130 000 ☑ – 63 375 ☑	66 625 ☑

18

6.2 BTW

6.2.1

	BTW KONTROLE	
	DEBIET	DEBIET
Totaal verskuldig aan SAID		5 206 ✓
Totale verkope		20 300 ✓✓
Totale aankope	13 160 ✓✓	
Oninbare skulde	994 ✓	
Korting ontvang		882 ✓
Terugsendings aan verskaffers		672 ✓
Korting toegestaan	406 ✓	
	14 560	27 060

ONTVANGBAAR VAN OF BETAALBAAR AAN SAID:

27 060 – 14 560 = 12 500 ✓ BETAALBAAR ✓

11

6.2.2

M. Booï het aan Marties voorgestel dat sy sekere goedere slegs vir kontant sal verkoop, en dat sy geen dokumentasie daarvoor sal gee nie. Moet Marties die aanbod aanvaar? Verduidelik.

Nee ✓

Verduideliking ✓✓

Dit is 'n poging om bedrog teen die SAID te pleeg. Dit is onwettig en indien uitgevang kan lei tot erge boetes of dissiplinêre optrede.

Dit is oneties en oneerlike besigheidspraktyk.

Dit sal die reputasie van die besigheid oneer aan doen - mense sal hul vertrouwe in die eienaar verloor en nie die besigheid ondersteun nie.

3

V6

45

TOTAAL: 300